

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАСНИКА ТЕХНОГЕННОГО РЕСУРСУ І ПОТЕНЦІЙНОГО ІНВЕСТОРА-РОЗРОБНИКА

Олександр Горпинич

доцент кафедри прикладної економіки
Національний гірничий університет, Україна
Gorpyal@gmail.com

За весь час вуглевидобутку в Україні утворилося більш ніж 1500 породних відвалів різної місткості, в яких накопичено понад 4 млрд т породи. Загальна балансова кількість породних відвалів у галузі на початок 2013 р. становила 743 од., з них 131 – діюча та 612 – виведено з експлуатації.

При комплексній переробці відвальної маси як техногенної сировини є можливість, крім виробництва традиційної будівельної продукції, економічно вигідно забезпечувати вітчизняну промисловість дорогими і дефіцитними рідкісними металами (*V, Ni, Zn* тощо) з одночасною утилізацією *Fe, Ca, Mg, Al*.

Відомий вчений Міщенко В.С. стверджує, і з цим не можна не погодитись, що законодавчі колізії, які пригальмовують раціональне освоєння техногенного мінерального ресурсу, призвели до нерегульованості питань використання техногенних джерел сировини. Чинні нормативні акти (насамперед, Закон України «Про відходи» (ст. 10) і Кодекс України про надра (ст. 5, 42) містять щодо цього суперечливі норми: з одного боку, підприємства – утворювачі відходів визнаються їх власниками і несуть повну відповідальність за безпечне поводження з ними, а з другого – при встановленні ресурсної цінності відходів і наданні їх накопиченням статусу техногенних родовищ корисних копалин вони входять до Державного фонду надр і тим самим потрапляють під контроль держави.

Власник техногенних ресурсів в умовах обмеження або відсутності фінансової можливості безпосередньо їх використовувати зацікавлений в залученні зовнішніх інвестицій. Ефективна економічна результативність такого прагнення вимагає, зокрема, методичного, економіко-організаційного обґрунтування зазначеного процесу. На мій погляд, можливе використання наступних способів залучення зовнішніх інвестицій для фінансування,

пов'язаних із залученням в оборот техногенного мінерального ресурсу: розробка техногенних ресурсів інвестором своїми засобами; отримання кредиту; залучення інвестиційних, страхових та інших фінансових компаній до фінансування інвестиційного проекту з розробки техногенного об'єкту з подальшою участю їх в поділі прибутку від продукції техногенного походження; продаж цінних паперів корпоративного підприємства, вартість яких обумовлена потенційною прибутковістю від залучення техногенних ресурсів; передача техногенних об'єктів в оренду інвесторам; придбання технологій, обладнання для освоєння техногенних об'єктів на умовах лізингу.

При розробці техногенних мінеральних об'єктів можуть застосовуватись наступні організаційні форми виробництва: кооперація, аутсорсинг, спільна участь в капіталі.

Фінансово-економічні відносини між підприємством-власником техногенних ресурсів та інвестором можуть здійснюватися за двома моделями. Відмінність між моделями полягає в юридичній формі права власності на продукцію з техногенних ресурсів, вироблену інвестором-розробником.

За першою моделлю юридичне право власності на продукцію з техногенних ресурсів, вироблену інвестором-розробником, надається власнику техногенних ресурсів, а розробник отримує плату за послуги при їх освоєнні. За другою моделлю юридичне право власності на продукцію надається розробнику техногенного ресурсу, а власник отримує плату за послуги по ефективному забезпеченню господарської діяльності розробника-інвестора.

Якщо реалізувати першу модель фінансово-економічних відносин, то власник техногенних ресурсів отримує прибуток як різницю між доходом від реалізації товарної продукції техногенного походження, виробленою виробничо-фінансовим підприємством (розробником), і оплатою його послуг. У свою чергу, прибуток такої організації визначається як різниця між отриманою від власника ресурсів платою за послуги і її безпосередніми витратами на розробку техногенного об'єкту.

При реалізації другої моделі взаємин, власник техногенних ресурсів отримує прибуток як різницю між оплатою виробничо-фінансовою організацією (розробником) його послуг і витратами на їх виробництво. Прибуток інвестора-розробника визначається як різниця між вартістю продукції техногенного походження і її витратами, які містять також плату послуг власника техногенних ресурсів.

Економічна сутність взаєморозрахунків між суб'єктами ґрунтується на визначенні пайової участі обох сторін у витратах на освоєння техногенних ресурсів. Тобто необхідно розрахувати розміри плати власником техногенних ресурсів послуг виробничо-комерційної організації (перша модель) і розміри плати організацією послуг, які надаються власниками ресурсів.